

Narcís Iglésias

Universitat de Girona

narcis.iglesias@udg.edu

El paisatge lingüístic d'un entorn *rural*: el multilingüisme i els valors de la llengua pròpia a la Llera del Ter (Girona)

Resum:

Els estudis sobre paisatges lingüístics han tendit a interessar-se per entorns urbans i cosmopolites, i a negligir el món *rural*, tot i que aquest darrer també ha rebut l'impacte de la globalització de la modernitat tardana. Aquest article examina el paisatge lingüístic de la Llera del Ter, una nova comunitat cultural de pobles situats entre dos grans pols d'atracció turística, la ciutat de Girona i la Costa Brava. A través d'una anàlisi quantitativa i qualitativa recollida sobretot en els pobles de Celrà i Sant Jordi Desvalls, s'explora la presència i la jerarquia de les llengües en l'espai públic, així com els valors simbòlics i comercials que aquestes poden adquirir en un entorn amb un cert pes del turisme rural que busca en el territori i el seu patrimoni experiències d'autenticitat. En els pobles de la Llera del Ter la llengua hegemònica i anònima és el català, tot i que es detecten formes emergents de visibilitat d'altres llengües —el castellà i l'anglès, però també l'italià, el romanès, l'àrab o el llatí— en àmbits com el comerç, el turisme i les iniciatives privades. L'article també proposa una reflexió crítica sobre la redefinició contemporània dels límits entre món urbà i món rural, i sobre com els processos de suburbanització, mobilitat i patrimonialització configuren noves formes d'identitat lingüística i visual en les perifèries de la Catalunya actual.

Paraules clau: multilingüisme, paisatges lingüístics, llengües minoritzades, anònimat, autenticitat

Abstract:**The Linguistic Landscape of a Rural Environment: Multilingualism and the Values of Local Language in La Llera del Ter (Girona)**

Research on linguistic landscapes has predominantly focused on urban and cosmopolitan settings, often overlooking *rural* areas, although they are equally subject to the forces of globalization in late modernity. This article examines the linguistic landscape of the *Llera del Ter*, a newly emergent cultural community composed of villages situated between two major tourist poles: the city of Girona and the Costa Brava. Drawing on both quantitative and qualitative data—primarily collected in the villages of Celrà and Sant Jordi Desvalls—the study explores the presence and hierarchy of languages in the public space, as well as the symbolic and commercial values attributed to them in a context shaped by rural tourism that seeks authenticity in territory and heritage. In the *Llera del Ter*, Catalan emerges as the hegemonic and “unmarked” language. Nevertheless, emerging forms of visibility in other languages—such as Spanish and English, but also Italian, Romanian, Arabic, or even Latin—are observed in spheres like commerce, tourism, and private initiatives. The article offers a critical reflection on the contemporary redefinition of the boundaries between urban and rural worlds, examining how suburbanization, mobility, and processes of heritage-making contribute to new forms of linguistic and visual identity in the peripheries of contemporary Catalonia.

Keywords: multilingualism, linguistic landscapes, minoritized languages, anonymity, authenticity

Introducció

Les grans concentracions urbanes o les poblacions amb una gran capacitat d'atracció turística solen ser el centre d'interès principal dels estudis dedicats als paisatges lingüístics (Amorós Negre i Prego Vázquez 2025; Ben-Rafael i Ben-Rafael 2019; Pavlenko 2023, entre d'altres), mentre que s'ha tendit a negligir els entorns tradicionalment considerats *rurals*, situats a la perifèria de grans concentracions urbanes o turístiques. Per bé que centre i perifèria són conceptes subjectes a redefinicions variables segons el context temporal i social, a escala europea sovint s'ha associat perifèria i minorització lingüística: a les perifèries geogràfiques se'ls atribueixen valors com la tradició, la ruralia i el conservadorisme, en oposició a les formes més modernes i urbanes dels centres, espais per excel·lència del dinamisme i el desenvolupament (Pietikäinen *et al.* 2016).

El que convencionalment s'ha entès com a món *rural* ha experimentat profundes transformacions aquestes darreres dècades: les fronteres entre ciutat i món rural, espais percebuts com a antagònics en l'era industrial, s'han anat difuminant i han anat emergint territoris híbrids de territoris suburbanitzats, tradicionalment agrícoles, que compten amb moltes de les prestacions i infraestructures de la ciutat.¹ La visió tradicional de la ruralia, doncs, topa amb les profundes transformacions que ha comportat la modernitat tardana, especialment evident aquests darrers temps. Si es té en compte el pes econòmic de l'agricultura, un sector habitualment associat al món rural, els indicadors a la baixa només d'aquests darrers anys són ben eloqüents: concretament a Catalunya, si l'any 2000 representava l'1,62 % de l'economia catalana, el 2007 havia baixat fins al 0,96 %; es calcula que entre els anys 2010 i 2021, el país ha perdut gairebé 5.000 pagesos.² En paral·lel, el model econòmic actual ha anat més enllà del territori com a font d'extracció de matèries primeres per portar-les cap a les grans concentracions urbanes, ja que també ha comportat unes noves formes de consum i unes noves expectatives cap a allò que s'espera que aportï la no-ciutat: els urbanites i els turistes hi poden anar a buscar des de segones residències fins a “on-site consumption of «genuine» local products, the detoxification of sensory experience” (Resina i Viestenz 2012: 24).

Entre els territoris europeus considerats perifèrics, n'hi ha uns quants amb una gran capacitat d'atracció turística, especialment per

¹ Per exemple, amb connexions a internet d'alta velocitat i amb accés a serveis i continguts multimodals de tot el món. Molts dels llocs “rurals” són microespais cosmopolites, amb residents permanents o temporals d'origens i cultures diverses, que hi arriben com a migrants, jubilats, turistes o estiuejants (Williams 2001; Resina i Viestenz 2012).

² Informe del sector agrari 2026. Cat: https://mediambient.gencat.cat/web/.content/home/ambits_dactuacio/educacio_i_sostenibilitat/desenvolupament_sostenible/estrategia_per_al_desenvolupament_sostenible_de_catalunya/estudis_de_diagnosi/archivos/informesectoragrari-def_per_penjar_web.pdf, 15.01.2025. Sobre el pes minvant del sector agrari, entre el 2010 i el 2021, va ser d'un 17% menys d'afiliats a la Seguretat Social (Calero 2022).

l'oferta de turisme rural. Seria el cas de països com la Bretanya, Irlanda, el País de Gal·les o el país dels Sami, que han creat una oferta turística basada en la distintivitat cultural i lingüística (Pietikäinen *et al.* 2016). En el context actual de globalització, les llengües minoritzades estan adquirint nous valors comercials i simbòlics, com també està passant en diferents ciutats o poblacions de gran atracció turística dins la catalanofonia.³

Objectius

La Catalunya actual presenta un panorama multilingüe en constants reequilibris dels grups lingüístics que la configuren. Si a principi de segle el català era la llengua habitual del 47 % dels ciutadans, les dades recents indiquen que aquesta xifra ha baixat fins a un 32 %. En el decurs de dues dècades, els canvis econòmics i demogràfics han estat tan intensos que l'arribada de centenars de milers de persones provinents d'arreu del món ha fet que molts ciutadans hagin portat a Catalunya desenes de llengües, com l'amazic, l'àrab o el romanès. Per a més d'un 11 % de la població catalana ni el català ni el castellà són les seves llengües inicials (EULP 2023). Tot i que el català és la llengua pròpia del país, d'acord amb diferents marcs legals aprovats en diferents períodes democràtics (estatut interior de 1933 i els estatuts de 1979 i 2006), en pocs anys ha deixat de ser la llengua més transmesa i més usada per part dels ciutadans, tot i que la immensa majoria de la població declara entendre-la (més d'un 93 %) i un 80 % declara saber-la parlar.

Aquest estudi es proposa estudiar els paisatges lingüístics de la Llera del Ter i avaluar quines llengües són presents als pobles d'aquest

³ En poblacions catalanòfones tan diferents com Perpinyà, Palma o l'Alguer, la globalització i el turisme estan impactant en els paisatges lingüístics dels seus respectius espais públics i cada una de les llengües que hi són presents —també el català—, adquireixen uns determinats valors i significats, diferents en cada context local. Per als casos de Palma, Perpinyà i l'Alguer, vegeu Bruyèl-Olmedo i Juan-Garau (2015; 2020), Devillla, Federico i Caria (2024) i Tufi (2019).

entorn *rural* i quins valors hi adquireixen. La Llera del Ter és un territori configurat per una comunitat de pobles situats al nord-est de Girona, travessats pel riu Ter, tradicionalment vinculats a la ruralia o a la pagesia, situats entre pols d'atracció turística tan importants com la ciutat de Girona i la Costa Brava. La Llera del Ter és una comunitat cultural en un sentit ampli, forjada a través de les iniciatives que diferents entitats o associacions d'uns quants pobles de la regió de Girona que la conformen han estat duent a terme. No hi ha cap entitat administrativa o institucional que impulsi polítiques supramunicipals de manera conjunta. El que probablement ha contribuït més a donar visibilitat a aquesta comunitat és la revista supramunicipal, *La Llera del Ter*.⁴ La nova designació territorial ha anat guanyant terreny i sovint es programen activitats culturals organitzades des de la societat civil més que no pas des de les institucions, com el Correllengua. Un altre indicatiu de la difusió d'aquesta nova entitat territorial és el fet que s'ha convertit en un nom comercial i en una entitat juvenil de caràcter polític.

Figura 1. Festa del Correllengua al banc gegant de Sant Jordi Desvalls (2024)

⁴ Des del 2016 s'hi publiquen cada mes tot d'informacions culturals i socials que tenen a veure amb la vida d'aquests pobles gironins: Bordils, Celrà, Cervià de Ter, Flaçà, Juià, Sant Joan de Mollet, Sant Jordi Desvalls, Sant Martí Vell, Madremanya, Medinyà i Viladasens.

Figura 2. Darrers números de la revista, divulgada amb l'eslògan *La revis-
de l'Empordà del Gironès*

Un estudi tan rellevant com el de Bruyèl-Olmedo i Juan-Garau (2020) sobre una ciutat turística com Palma especifica un corpus de 736 peces, tot i que en els estudis de la disciplina no se sol quantificar les peces que configuren els corpus. Pel present estudi, centrat en dos pobles petits ben lluny de les proporcions demogràfiques i turístiques de la capital mallorquina, s'ha construït un corpus de 510 peces.⁵

El volum de peces, doncs, pot ser indicatiu de fins a quin punt poblacions petites o modestes, sense la capacitat d'atracció turística dels grans pols i sense una composició demogràfica tan multicultural com les grans concentracions urbanes, poden ser fonts d'interès per als estudis de paisatges lingüístics tant des del punt de vista quantitatiu, com des del punt de vista qualitatiu. Per estudiar els paisatges lingüístics de Celrà, s'ha tingut en compte l'eix viari principal que travessa el poble, per les seves característiques socials i econòmiques, ja que hi

⁵ Es pot consultar en aquest repositori: Iglésias Franch (2025). L'elaboració del corpus de fotografies es va dur a terme entre l'octubre de 2024 i el febrer de 2025. Tots els senyals a què es fa referència en aquest article estan documentats en aquest corpus. Vull agrair a Bernat Rustullet la feina de deposició de les fotografies en el repositori CORA.

ha nombrosos comerços i serveis variats (fleques, carnisseria, bancs, etc.), així com habitatges de tota mena (blocs de pisos, cases unifamiliars, etc.). A més d'aquest eix viari, el més llarg i transitat del poble, també s'ha tingut en compte el barri vell, gairebé tot format per cases antigues, en la seva immensa majoria ben reformades i arreglades. Per estudiar els paisatges lingüístics de Sant Jordi Desvalls, s'han tingut en compte tots els carrers del poble, així com els veïnats allunyats del nucli. Per això, a l'estudi s'inclouen tota mena de senyals del paisatge lingüístic: des de llindes de cases antigues del barri vell, fins a cartells de nous reclams turístics que ha generat el poble aquests darrers anys, passant per tota mena de rètols comercials i panells publicitaris.

Els pobles objecte d'anàlisi

Els pobles que conformen la Llera del Ter tenen en comú uns quants aspectes de població i situació demogràfica: tots estan situats al nord-est de Girona, a banda i banda del riu Ter, dins la comarca del Gironès. Els més propers a Girona són Celrà i Medinyà, i els més allunyats són Sant Jordi Desvalls i Madremanya. La majoria d'aquests pobles no arriba a 1000 habitants i els més grans es mouen entre els 3000 i els gairebé 6000 habitants. Aquest estudi se centra en dos pobles d'aquest territori gironí situats a una banda i l'altra del riu Ter que presenten diferències pel que fa a la seva demografia i economia.

Celrà limita amb la ciutat de Girona per les bandes sud i oest. Durant unes quantes dècades la seva població s'ha mogut al voltant dels 2000 habitants, amb un creixement demogràfic progressiu. Amb el nou segle, la població s'ha doblat i ara té 5.553 habitants. Aquest augment tan significatiu s'explica per la proximitat amb Girona, fet que ha atret moltes persones d'altres municipis de la zona, sobretot de la capital. La seva activitat industrial, en bona part situada en el polígon industrial, així com el sector comerç i serveis, també ha atret un miler llarg d'habitants amb nacionalitat estrangera: d'aquests, la majoria prové de països europeus (768 persones), 216 persones provenen de l'Àfrica i més d'un centenar, de països americans. La població estrangera representa

un 20,32 % del total d'habitants del poble, una xifra molt semblant a la global de la regió (Institut d'Estadística de Catalunya 2023).

Sant Jordi Desvalls és l'últim poble de la comarca del Gironès, a 18 km de la ciutat de Girona. Durant unes quantes dècades, la població s'havia mogut al voltant d'uns 600 habitants. Amb el nou segle, la població ha anat augmentant progressivament fins a arribar a 867 habitants, la gran majoria dels quals són nascuts a la mateixa comarca (435 persones) o en altres comarques catalanes (231 persones). Un centenar d'habitants té nacionalitat estrangera, amb aquestes dades per continent de procedència: 47 africans, 38 europeus, 22 americans i un asiàtic. N'hi ha 45 de nascuts a la resta de l'estat. La població estrangera representa un 12,75 % del total d'habitants del poble, una xifra molt per sota de la global de la regió (Institut d'Estadística de Catalunya 2023).

Els elements comuns més rellevants d'aquests dos pobles és que són contigus al riu Ter i que comparteixen la promoció turística que incentiva el Consorci del Ter mitjançant diferents propostes de rutes a peu o en bicicleta per tots els pobles o ciutats per on passa el riu.⁶ És a dir, els pobles vinculats al Consorci del Ter pretenen atraure un tipus de turisme que valori el patrimoni natural i històric. En paral·lel, cada poble té el seu model propi de promoció turística. Mentre que Celrà promou el seu patrimoni històric amb tot d'informacions que presenten les cases o edificis amb més interès artístic i històric, Sant Jordi Desvalls ha estat el primer poble de Catalunya i de l'Estat a participar en la xarxa del Big Bench, una iniciativa nascuda a Itàlia el 2009 impulsada per dos dissenyadors que pretén donar a conèixer paisatges singulars situant-hi un banc gegant.⁷

⁶ Veg. <https://www.rutadelter.cat/> - 8.09.2025.

⁷ Sobretot pel barri vell de Celrà, hi ha tot de plaques informatives en edificis d'interès històric identificades amb el lema *Patrimoni arquitectònic*; la informació es dona només en català, per la qual cosa s'infereix que està pensat per al turisme local i de proximitat. Pel que fa al projecte Big Bench, actualment ja hi ha 399 bancs gegants construïts i 70 en construcció. La majoria estan situats a Itàlia i tots els bancs existents formen part d'un itinerari que el visitant pot validar a mesura que va passant per cada un d'aquests bancs. El seu eslògan deixa

Naturalment, el pes del turisme en les economies d'aquests pobles gironins és molt inferior respecte al que representa a la ciutat de Girona. Mentre que la ciutat concentra gairebé la meitat de tots els hotels de la comarca (30 d'un total de 59), amb una capacitat per allotjar fins a 2137 persones per dia (del total de 3146 en tota la comarca), Celrà compta només amb un hotel, amb capacitat per a 18 persones i Sant Jordi Desvalls no en té cap. Aquesta oferta hotelera baixa o inexistent contrasta amb l'oferta de cases de turisme rural: a Celrà n'hi ha unes quantes, on es poden allotjar fins a 14 persones i a Sant Jordi Desvalls, n'hi ha dues, amb una capacitat per allotjar fins a 21 persones (Institut d'Estadística de Catalunya, n.d.).

Les llengües i els seus valors a la Llera del Ter

En aquest article s'identifiquen les llengües que tenen presència en l'espai públic dels pobles gironins que s'acaben de descriure amb el propòsit de proposar-ne una anàlisi quantitativa i qualitativa, seguint l'enfocament d'altres estudis (Bruyèl-Olmedo i Juan-Garau 2020; Kress i Van Leeuwen 2006; Moriarty 2014). S'analitzen, doncs, tant la freqüència amb què apareixen les llengües en la cartelleria, com la seva prominència o grau en què aquesta presència va acompanyada de "significación que la destaquen o hagan más auténtica (...) tales como su inclusión en carteles monolingües, la preferència de código bi- o multilingües, o el empleo de tipografías especiales" (Bruyèl-Olmedo i Juan-Garau 2020). L'anàlisi s'ordena de més a menys presència de les llengües.

ben clara la finalitat d'aquesta iniciativa cultural: *How to become children again by rediscovering the landscape* (Big Bench Community Project, n.d.). El web s'ofereix en anglès i en italià, i no es dona informació lingüística o cultural dels territoris on té presència. Pot sobtar que aquesta iniciativa, tan sensible als valors del territori i del paisatge, no tingui en compte el valor de llengües minoritzades com el català o l'occità. Aquesta mena d'informació s'integraria plenament en el plantejament que persegueix l'associació, amb un valor educatiu i pedagògic més global sobre el que representa el territori i la cultura del lloc.

El català en el paisatge lingüístic de Celrà

El català és la llengua dominant de l'espai públic en senyals de tota mena: en la senyalística urbana, en la cartelleria fixa que depèn de les institucions públiques (senyals urbans o de poblacions en l'eix comunicatiu) i en la cartelleria fixa de les empreses de béns i serveis d'implantació local, estatal o de multinacionals: comerços locals de tota mena (empreses de materials de construcció, de jardineria, de salut i estètica..., sobretot quan els comerços tenen retolació fixa i amb impressió professional, tot i alguna excepció), però també d'assegurances, bancs, concessionàries d'automòbils o benzineres de companyies d'àmbit estatal i internacional. El català, doncs, hi és la llengua anònima.⁸

El català també és la llengua dominant en tots aquests altres tipus de senyals:

- la publicitat fixa d'empreses locals o de béns en venda al poble, tal com els anuncis de venda d'habitatges.
- la cartelleria efímera, sovint en paper i en format pòster: anunci d'una festa major d'un poble veí, d'espectacles en poblacions turístiques relativament properes, anuncis d'un negoci local de tatuatges, anuncis de tota mena de cursos a càrrec de diferents associacions o entitats locals, etc.
- la cartelleria fixa en habitatges privats: senyals de prohibit aparcar, avisos de gos, etc.

⁸ Sobre les nocions d'*anonimat*, en contraposició a *autenticitat*, veg. Woolard (2008). D'altra banda, cal apuntar que a la Llei de Política lingüística de 1998 hi ha diferents articles dedicats a la llengua en l'espai públic, concretament a través dels articles dedicats a les empreses de servei públic (art. 31), a l'atenció al públic (article 32), la publicitat (art. 35) i l'activitat professional i laboral (art. 36). L'ús del català en l'espai públic és anterior a aquesta llei, de manera que per avaluar-ne l'impacte real (si és que en els pobles estudiats n'hi hagués), caldria una aproximació diferent dels objectius d'aquest estudi, deixant de banda tot de problemes per documentar l'any de molts signes a l'espai públic, com per exemple el de la propaganda de la cervesa Skoll, a què es fa referència més endavant.

- els noms del propietari o de la casa, sobretot al barri vell, en qualsevol material: ferro, ceràmica, fusta, etc.

Figura 3. Una casa de turisme rural al peu de les Gavarres (Celrà).

El català en el paisatge lingüístic de Sant Jordi Desvalls

El català també és la llengua dominant de l'espai públic d'aquest poble, en senyals de tota mena: en la senyalètica urbana i la cartelleria fixa depenent de les institucions públiques (senyals urbans o de poblacions en l'eix comunicatiu) i en la cartelleria fixa de les empreses de béns i serveis d'implantació local o estatal: comerç local i empreses de béns i serveis (banc, restauració, farmàcia, benzinera). El català, doncs, hi és la llengua dominant i anònima.

El català també és la llengua dominant en altres tipus de senyals:

- Publicitat fixa d'empreses locals o per a béns que es venen al poble: anuncis de venda d'habitatges, plaques solars; cartell fix de l'empresa Skoll.
- Cartelleria fixa en habitatges privats: senyals de prohibit aparcar, avisos de gos, noms del propietari o casa, etc.
- Cartelleria efímera: *Prou expoli! (sic) Salvem el Ter!* (pancarta de lona).

- Grafitis de caràcter polític i reivindicatiu: CDR, Vaga General, 1-0, Ni Oblit Ni Perdó...
- Noms del propietari o casa, en qualsevol material: ferro, ceràmica, pintura...

Figura 4. Publicitat al centre del poble, de finals de 1970 o de principis de 1980. El Centro de Documentación Publicitaria tampoc l'ha pogut datar amb exactitud (consulta: 7 de febrer de 2025).

El castellà en el paisatge lingüístic de Celrà

El castellà és una llengua present en l'espai públic de Celrà, però circumscrita a certs usos, com ara:

- Noms de marques implantades arreu de l'estat: *Gan seguros*; *Generali Seguros*; *Direct Alarmas* – *Se llama a la policía*, a l'entrada d'algun habitatge privat.
- Motius històrics: *Año 1844* en la llinda d'una casa del barri vell; cartell fix del ministeri de l'habitatge franquista, amb el jou i les fletxes (ctra. de Palamós, 115); cartell d'una carnisseria en castellà i en català, probablement anterior a la democràcia; anunci fix d'un restaurant "Bar-Rte. La Bodega".
- Àmbit privat o personal: un cartell de *Prohibido aparcar* a l'entrada d'un garatge privat; cartell efímer *No dejar bolsas en el suelo. ¡Gracias!*, etc.

- Cartelleria fixa: a l'entrada de certes construccions en curs, es troben cartells del tipus *Prohibido el paso* o *¡Atención! Salida de camiones*.
- Reivindicacions de caràcter polític: adhesiu *Libertad para todXs lXs presXs PalestinXs* (fanal dels afores del poble).

Així doncs, el castellà en el paisatge lingüístic de Celrà és explicable per motius històrics (llindes o publicitats en què el castellà era la llengua habitual d'aquests àmbits en determinats períodes del passat), pel fet de pertànyer a l'àmbit privat o a cartells d'empreses d'abast estatal vinculades a la salut o a la seguretat privada.

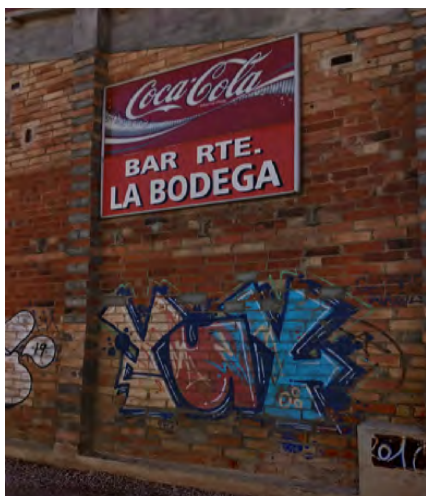

Figura 5. Anunci al carrer principal, amb aire de publicitat antiga per la tipografia i l'estat envellit de la pintura

Figura 6. Cartells a l'entrada d'un bloc de pisos (Celrà)

El castellà en el paisatge lingüístic de Sant Jordi Desvalls

El castellà és una llengua present en l'espai públic d'aquest poble, amb uns usos restringits atribuïbles a raons semblants a les de Celrà. En

aquest poble, gairebé en tots els casos són senyals de fa unes quantes dècades, amb un valor històric.

- Comerços i empreses: *Panaderia*, serigrafiat sobre el vidre de la porta d'una casa; *Chapas - Tableros Sant Jordi*.
- Publicitat antiga *Piensos Ravés*, s/a a la porta d'una casa privada.
- Rètols *Propiedad Privada Sin Salida* (tanca de jardí d'una casa particular).
- Noms de carrers de fa dècades: *Calle de las Heras* (en ceràmica, actual carrer de Francesc Macià).
- Llinda amb nom inscrit a la porta d'entrada: *Antonio Ripoll 1889* (actual Ajuntament; nom popular: Can Micaló).

L'ús del castellà en tots aquests casos, doncs, va d'acord amb materials i tipografia que s'associen amb el passat: la ceràmica dels noms dels carrers, el serigrafiat en vidre per a rètols de comerços, un cartell publicitari antic.

Figura 7. Cal Flequer Vell, nom popular de l'antiga *Panaderia*

Figura 8. Publicitat antiga a l'entrada d'una casa del barri vell

El multilingüisme en els paisatges lingüístics de Celrà i Sant Jordi Desvalls

Molts estudis estableixen la relació entre el multilingüisme i les grans concentracions urbanes cosmopolites o grans pols d'atracció turística, com s'ha apuntat al principi. En canvi, amb prou feines s'ha indagat aquesta relació amb els entorns *rurals*. A la Llera del Ter hi són presents llengües com l'italià, l'anglès, el romanès, l'àrab o el llatí. És, doncs, un entorn amb paisatges multilingües, especialment en àmbits com la restauració, l'alimentació i els serveis, sense anar en detriment del català, que, com s'ha vist en apartats anteriors, és la llengua dominant i anònima.

Entrant en casos particulars pel que fa a Celrà, la Pizzeria Da Marco s'identifica amb el nom en italià, tot i que tota la seva oferta gastronòmica és en català, tant l'exterior (on destaca els seus plats principals) com l'interior (les cartes). També incorpora l'anglès a l'exterior, en un cartell on tota la resta és en català, per oferir l'opció d'emportar-se el menjar, en una fórmula estereotipada habitual en poblacions turístiques: *Menjar per emportar – To take away*.

L'anglès també és la llengua de comerços locals vinculats al món de l'estètica: al principal eix comercial hi ha un *Hair Salon* i un *Ely's Nails Salon – Manicure & Pedicure*; una barberia bilingüe romanès-anglès *Mihal Frizeru – Barber Shop*. Fins i tot, al barri vell hi ha una inscripció moderna en anglès (*Salt Life*) a la llinda de pedra d'una casa antiga que ofereix serveis de salut i benestar personal.

Figura 9. Una botiga d'alimentació i una pizzeria da Marco, a l'eix comercial principal de Celrà.

En canvi, la botiga d'alimentació Bobocosti té en romanès tota la retolació fixa exterior i tota la cartelleria en paper. Aquesta opció lingüística va d'acord amb el tipus de producte que hi venen (menjar tradicional romanès) i amb el públic al qual s'adrecen de manera prioritària: a Celrà i als pobles contigus hi ha una important comunitat romanesa, establerta en aquests pobles des de fa una vintena d'anys per treballar en el transport i en la important indústria càrnica de la zona.

A més de l'italià, l'anglès i el romanès, també cal subratllar la presència de l'àrab en el principal eix viari: en el rètol fix d'una carnisseria, en coexistència amb el català en el mateix rètol fix i en castellà en la cartelleria efímera (horaris d'obertura).

Finalment, pel que fa al multilingüisme, encara cal deixar constància del llatí en les llindes de les portes d'entrada d'unes quantes cases antigues de Celrà i de Sant Jordi Desvalls: per exemple, *Juan Calvo me fesit 1798* (Celrà); *Ioannes Colomar me fecit facere 1730* (Sant Jordi Desvalls). Cal fer notar que eventualment, també hi ha llindes en català de portes i finestres, al barri vell de tots dos pobles: *Pera Madiñá me feu als 7 agost del añ 1726* (Celrà); *Mira-m y no-m tochs qu-an-me fet d'albrachochs* (Sant Jordi Desvalls).

A Sant Jordi Desvalls, el multilingüisme està relacionat en part amb el projecte *Grande Panchina-Big Bench Community Project*, amb els corresponents indicadors fixos en el poble en italià i en anglès.⁹

Al poble també hi ha mostres de cultures juvenils plurilingües i diverses: pintades polítiques i lúdiques en castellà (*Arriba Espanya; +Ser, -Tener*), en possibles llengües com l'italià, l'anglès o el basc (*Chiara, Smity, Ane*, respectivament) o noms de grafeters en cap llengua identificable (*Smog, Vorn, Zasx*). D'aquesta mena de pintades també n'hi ha en català. Durant uns mesos del 2017, l'àrab va ser present en un cartell efímer per convidar els ciutadans a participar en el referèndum de l'1-0.

⁹ En el senyal més gran d'aquest projecte, s'hi incorpora un element d'identificació local, el dibuix d'Ot el Bruixot, personatge de còmic del dibuixant Picanyol, veí del poble.

Figura 10. El projecte *Big Bench*, integrat en la identitat local, amb Ot el Bruixot, del dibuixant Picanyol, veí del poble.

Figura 11. Expressions artístiques i pintades urbanes en el pavelló.

Conclusions

La proliferació de senyals de tota mena en l'espai públic ha cridat l'atenció de la sociolingüística i, en pocs anys, s'han publicat nombrosos estudis sobre paisatges lingüístics de ciutats cosmopolites o de grans pols d'atracció turística on el multilingüisme és la tònica general. Generalment, s'ha tendit a prescindir dels territoris allunyats d'aquesta mena de concentracions urbanes, potser pels valors tradicionals atribuïts a les perifèries de diferents escales (europea, estatal, regional). Aquest estudi s'ha proposat analitzar els paisatges lingüístics d'una perifèria *rural* del context català, concretament uns pobles de la Llera del Ter (Girona) situats a mig camí entre grans pols d'atracció turística.

Els paisatges lingüístics d'aquests pobles gironins són una clara mostra de les tensions entre la globalització i el món local en el context d'una llengua minoritzada que, tot i haver deixat de ser la llengua inicial i habitual de la població catalana en poques dècades, continua

essent la llengua dominant en els espais públics, amb funcions pròpies de l'anonimat. El català hi és la llengua dels senyals de les institucions públiques, dels comerços, de les empreses de tota mena i dels cartells privats i personals. Aquest domini del català conviu amb un multilingüisme variat, amb llengües com el castellà, l'anglès, l'italià, el romanès, l'àrab o el llatí.

El castellà hi és present en àmbits que tenen un valor històric, en la senyalètica ocasional d'empreses circumscrites a la construcció o una funció personal i privada en suports efímers. L'italià i l'anglès hi són presents per a funcions comunicatives vinculades a la restauració i al turisme o, en el cas de l'anglès, als serveis d'estètica i tecnologia pensats per a la població local. Per la seva banda, el romanès i l'àrab són llengües de negocis pensats de manera prioritària per als ciutadans provinents d'aquestes cultures. La presència del llatí en els paisatges lingüístics de la Llera del Ter obeeix a tota una altra mena de funcions: hi ha inscripcions en llandes de cases de pedra dels barris vells dels pobles, la qual cosa els converteix en un testimoni present del prestigi d'aquesta llengua en segles passats.

Així doncs, el context català no segueix les dinàmiques observades en altres contextos de minorització, on la llengua subordinada adquireix valors d'autenticitat, mercantilització i fins i tot de folklorització. A la Llera del Ter, el català és la llengua dominant en un context multilingüe, explicable tant per l'impacte de les noves circumstàncies (globalització econòmica, migracions, turisme), com per les velles: d'una banda, el castellà com a llengua única de l'estat nació contemporani gairebé durant tot el període contemporani i de l'altra, el llatí i també el castellà com a llengües de prestigi de la cultura escrita durant tota l'edat moderna, d'aquí les llengües de les inscripcions en les llandes en certes cases històriques, en coexistència amb una certa presència del català en determinats períodes del passat.

Bibliografia

- AMORÓS NEGRE, C., PREGO VÁZQUEZ, G. (eds.) (2025), *Ethnographic Landscapes and Language Ideologies in the Spanish State*, London, Routledge, <https://doi.org/10.4324/9781032687087>.
- BEN-RAFAEL, E., BEN-RAFAEL, M. (2019), *Multiple Globalizations: Linguistic Landscapes in World-Cities*, Leiden, Brill.
- Big Bench Community Project. (n.d.), bigbenchcommunityproject.org, <https://bigbenchcommunityproject.org/>, 6.02.2024.
- BRUYÈL-OLMEDO, A., JUAN-GARAU, M. (2015), “Minority Languages in the Linguistic Landscape of Tourism: The Case of Catalan in Mallorca”, [en:] *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 36(6), 598-619, <https://doi.org/10.1080/01434632.2014.979832>.
- BRUYÈL-OLMEDO, A., JUAN-GARAU, M. (2020), “Explorando nuevos caminos para el catalán en el paisaje lingüístico del turismo en la Bahía de Palma” [en:] Serra-Busquets, S., Mayol-Arbona, G. (eds.), *Turisme cultural: anàlisi, diagnòstic i perspectives de futur*, 1, Palma de Mallorca, AETIB, 497-509.
- CALERO, C. (2022), “4.600 pagesos menys en 10 anys: producte ecològic i de km 0, una via per revertir-ho”, *3cat.cat*, 02.2022, <https://www.3cat.cat/324/4600-pagesos-menys-en-10-anys-producte-ecologic-i-de-km-0-una-via-per-revertir-ho/noticia/3143611/>, 20.01.2025.
- DEVILLA, L., FEDERICO, S., CARIA, M. (2024), “Diversité linguistique et revitalisation dans l’aire linguistique catalane : le cas de Perpignan (France) et de L’Alguer / Alghero (Italie)”, *Glottopol*, 40, 1-32, <https://doi.org/10.4000/glottopol.4552>.
- EULP. (2023), “Enquesta d’usos lingüístics de la població 2023”, *gencat.cat*, https://llengua.gencat.cat/ca/serveis/dades_i_estudis/dades/enquesta-eulp/2023/index.html, 5.03.2025.
- IGLESIAS FRANCH, N. (2025), “Paisatges lingüístics de la Llera del Ter (Celrà i Sant Jordi Desvalls)”, CORA. Repositori de Dades de Recerca 2, <https://doi.org/10.34810/data2277>.
- Institut d’Estadística de Catalunya. (n.d.), *idescat.cat*, <https://www.idescat.cat/>, 29.01.2025.

- KRESS, G., VAN LEEUWEN, Th. (2006), *Reading Images: The Grammar of Visual Design*, London, Routledge, <https://doi.org/10.4324/9781003099857>.
- MORIARTY, M. (2014), “Contesting Language Ideologies in the Linguistic Landscape of an Irish Tourist Town”, *International Journal of Bilingualism*, 18(5), 464-477, <https://doi.org/10.1177/1367006913484209>.
- PAVLENKO, A. (2023), “Multilingualism and Historical Amnesia: An Introduction” [en:] Pavlenko, A. (ed.), *Multilingualism and History*, Cambridge, Cambridge University Press, 1-49, <https://doi.org/10.1017/9781009236287.001>.
- PENNYCOOK, A., OTSUJI, E. (2015), *Metrolingualism: Language in the City*, London, Routledge, <https://doi.org/10.4324/9781315724225>.
- PIETIKÄINEN, S., JAFFE, A., KELLY-HOLMES, H., COUPLAND, N. (2016), *Sociolinguistics from the Periphery: Small Languages in New Circumstances*, Cambridge, Cambridge University Press.
- RESINA, J. R., VIESTENZ, W. (eds.) (2012), *The New Ruralism: An Epistemology of Transformed Space*, Madrid/Frankfurt, Iberoamericana/Vervuert.
- Ruta del Ter. (n.d.), rutadelter.cat, <https://www.rutadelter.cat/>, 15.02.2025.
- TUFI, S. (2019), “Instances of Emplaced Memory: The Case of Alguero/L’Alguer” [en:] Blackwood, R., Macalister, J. (eds.), *Multilingual Memories: Monuments, Museums and Linguistic Landscape*, London, Bloomsbury, 237-261.
- WILLIAMS, R. (2001), *El campo y la ciudad*, Buenos Aires, Paidós.
- WOOLARD, K. A. (2008), “Les ideologies lingüístiques: una visió general d’un camp des de l’antropologia lingüística”, *Revista de Llengua i Dret*, 49, 179-199.